

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1.

Οι επιδράσεις της δημοτικής ποίησης στον Κρητικό :

- Ενοτ. 4 : (στιχ. 1-2) Η προσωποποίηση των φυσικών στοιχείων (ανιμισμός).
→ Τα αστέρια χαίρονται και φωτίζουν περισσότερο στη θέα της φεγγαροντυμένης
- Ενοτ. 4 : (στιχ. 7) Αδιανόητο καθ' υπερβολή → Η νύχτα που έγινε μέρα
- Ενοτ. 4 : (στιχ. 14-16) Χρήση του αριθμού τρία → ο Κρητικός αμφιβάλλει ανάμεσα σε τρεις δυνατότητες, όταν προσπαθεί να θυμηθεί που είχε ξαναδεί τη Φεγγαροντυμένη.

B1.

Ενότητα 3 : στιχ. 10-13

Ο Κρητικός αλλά και η κορασιά χαίρονται για το γαλήνεμα της θάλασσας. Πλέον το σκηνικό έχει αλλάξει καθώς ένα ολοστρόγγυλο και διαυγές φεγγάρι φωτίζει τον μέχρι πρότινος κατασκότεινο ουρανό. Το φως του μάλιστα «εσειόταν», τρεμόπαιζε δηλαδή στην επιφάνεια της θάλασσας φωτίζοντας όλα τα στοιχεία. Το φεγγάρι εδώ γίνεται η λέξη-κλειδί που βοηθά στην παρουσίαση της Φεγγαροντυμένης. Μέσω αυτού ενώνεται ο ουρανός με τη θάλασσα και η αντανάκλασή του στον υδάτινο όγκο θα γίνει το σκηνικό στο οποίο θα αναδυθεί η Φεγγαροντυμένη. Οι ανταύγειες του δροσερού φεγγαρόφωτος τρεμοπαίζουν πάνω στη θεϊκή μορφή και τη λούζουν χωρίς να την καλύπτουν. Εδώ χρησιμοποιείται η τεχνική της συναισθησίας καθώς ο Κρητικός αντιλαμβάνεται την πραγματικότητα με την αφή (έτρεμε, δροσάτο) και με την όραση (έτρεμε, φως)

Ενότητα 4 : στίχ. 1-2

Η Φεγγαροντυμένη με ένα βλέμμα της προς τα αστέρια τους δίνει χαρά. Γι' αυτό ρίχνουν άπλετο φως χωρίς ωστόσο να τη σκεπάσουν, αφού το φως που εκπέμπει η ίδια είναι λαμπρότερο.

Ενότητα 4 : στιχ. 5-8

Το φως που αρχικά ακτινοβολούσαν τα αστέρια τώρα γίνεται άπλετο, μετατρέποντας τη νύχτα σε μέρα, με αποτέλεσμα ολόκληρη η φύση να λάμπει σαν ολόφωτος ναός. Η κλιμάκωση της φωτοχυσίας που κάνει τη νύχτα μέρα δημιουργεί την αίσθηση της κλιμάκωσης της επικοινωνίας φύσης – φεγγαροντυμένης. Ακόμα με την εικόνα της «χτίσεως» που μεταμορφώνεται σε ναό, δηλαδή σε χώρο όπου λατρεύεται το θείο, δημιουργείται μια ατμόσφαιρα θρησκευτικών μυσταγωγίας και κατάνυξης.

Ενότητα 5 : στιχ 11

Ο Κρητικός βλέπει εφιάλτες στους οποίους παλεύει μέσα στα κύματα έχοντας ως μέλημα να σώσει την αγαπημένη του ενώ δίπλα του σκάει το αστροπελέκι.

B2.

A. Το απόσπασμα 5 ξεκινά με την αναφορά στην αντίδραση της Φεγγαροντυμένης όταν πληροφορήθηκε τα βάσανα που πέρασε ο Κρητικός στην πατρίδα του. Άρα βρισκόμαστε στο χρόνο της ιστορίας (στιχ. 1-4). Το δάκρυ της Φεγγαροντυμένης που έπεσε στην παλάμη του Κρητικού αποτελεί το μέσο μετάβασης στο μέλλον και συγκεκριμένα στο χρόνο της αφήγησης, όπου ο ήρωας κάνει λόγο για τη ζωή του

μετά το ναυάγιο και την απώλεια του ηρωικού του ήθους, καθώς πλέον μοιάζει με ζητιάνο που απλώνει το χέρι στους περαστικούς ζητώντας ελεημοσύνη (στιχ.5,7-10). Έχει πια καταντήσει σκιά του εαυτού του και όταν τα μάτια του κλείνουν λόγω ψυχικής και σωματικής κούρασης παραδίνεται στον ύπνο και βλέπει εφιάλτες.

Μέσω του ονείρου ξαναγυρίζουμε στο χρόνο του ναυαγίου, δηλαδή στο χρόνο της αφήγησης (στιχ. 11-12). Ο ήρωας ξυπνά νιώθοντας ότι έχει αρχίσει να χάνει τα λογικά του και κάνει μια αναδρομή στο παρελθόν, στο χρόνο του ναυαγίου, με τη φουρτουνιασμένη θάλασσα να απειλεί να τους καταπιεί ανά πάσα στιγμή. Νιώθει το χέρι του να δυναμώνει λόγω της επενέργειας των δακρύων της Φεγγαροντυμένης και η δύναμη που αποκτά συγκρίνεται με την ορμητικότητα που είχε παλαιότερα, όταν πολεμούσε τους Τούρκους στην Κρήτη (αναδρομή στο παρελθόν στιχ. 13-22).

Β. Η Φεγγαροντυμένη έριξε το βλέμμα της σε ολόκληρη τη φύση με αποτέλεσμα αυτή να λάμπει σαν ολόφωτος ναός. Μέσα σε αυτή την υπερκόσμια φωταψία, η θεϊκή οπτασία συγκέντρωσε έπειτα την προσοχή της στον Κρητικό. Η κλίση του κεφαλιού της προς τον ήρωα παρομοιάζεται με την ελκτική δύναμη της μαγνητικής βελόνας της πυξίδας που δείχνει προς το βορρά. Εδώ αξιοποιείται μεταφορικά το φαινόμενο του μαγνητισμού για να δηλωθεί η έλξη μεταξύ πνευμάτων και ψυχών. Με την παρομοίωση αυτή τονίζεται η διονυσιακή διάθεση που προκαλεί στον Κρητικό αυτό το μεταφυσικό βίωμα. Ο ήρωας μαγνητίζεται και μεταφέρεται σε μια κατάσταση έκστασης, χάνοντας έτσι την επαφή με τον έξω κόσμο.

Γ1.

α) Στον θαμπωμένο από την ομορφιά της Κρητικό, η όψη της θέτει σε κίνηση μια διαδικασία μνημονικής αναζήτησης, που στηρίζεται στη ομοιότητα της οπτασίας με κάποια ακαθόριστη μορφή από το παρελθόν, γλυκιά και ξεχασμένη. Του θυμίζει, λοιπόν, κάτι αλλά δεν ξέρει τι. Ίσως την είχε δει ζωγραφισμένη στην εκκλησία από αριστοτέχνη αγιογράφο (εκδοχή που προβάλλει έντονα τη θεϊκή υπόσταση της οπτασίας). Ίσως ήταν μια ερωτική οπτασία της εφηβικής του ηλικίας ή ίσως είχε ονειρευτεί αυτή την αγγελική ομορφιά όταν ήταν βρέφος (θα μπορούσε αυτό βρεφικό όνειρο να είναι η εικόνα της ίδιας της μητέρας του). Νιώθει αυτή τη μορφή σαν μια γλυκιά ανάμνηση που έμεινε ανενεργή στο βαθύτερο υπόστρωμα της μνήμης του. Κοινό στοιχείο πάντως και στις τρεις μορφές είναι η άνευ όρων αγάπη, που γεννά τη διάθεση για ολοκληρωτική αφοσίωση.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στους στίχους αυτούς ορισμένοι βλέπουν απήχηση της πλατωνικής θεωρίας της αναμνήσεως σύμφωνα με την οποία η επίγεια γνώση του ανθρώπου είναι ανάμνηση της γνώσης του κόσμου των Ιδεών που δέχθηκε η ψυχή του ανθρώπου σε ένα προσωπικό στάδιο· δηλαδή όσα γνωρίζει ο άνθρωπος στη γη είναι είδωλα αυτών που γνώρισε σε άλλο κόσμο πριν γεννηθεί.

β) Από τη στιγμή που το δάκρυ της Φεγγαροντυμένης πέφτει στο χέρι του Κρητικού, ο ήρωας δεν είναι ο ίδιος άνθρωπος. Ο μέχρι τότε πατριώτης και πολεμοχαρής Κρητικός δεν έχει διάθεση να σκοτώνει Αγαρηνούς. Το χέρι του μοιάζει να αποδυναμώθηκε μετά από αυτό το δάκρυ με τέτοιο τρόπο και σε τέτοιο βαθμό που δε χαιρετά πια τον πόλεμο. Τώρα πια αντί για το στιβαρό χέρι του πολεμιστή μοιάζει με το χέρι ενός ζητιάνου που απλώνεται ζητώντας την ελεημοσύνη των ευπλαχνικών διαβατών. Ο ήρωας χάνει το αγωνιστικό του ήθος, την ορμητικότητα και την επιθετικότητά του. Η μετάβαση από την άρση (στιχ. 5-6) στη θέση (στιχ.7-8) δείχνει τη νέα στάση και το νέο ήθος του ήρωα, για τον οποίο η πλήρωση μέσα στην αγάπη του άλλου έρχεται όχι ως αποτέλεσμα ανάγκης αλλά συνειδητής επιλογής. Αυτή η

επώδυνη αυτογνωσία σημαίνει την ηθική του ελευθερία. Χαρακτηριστική είναι και η δεύτερη εικόνα όπου επίσης κυριαρχούν τα μάτια, ο «καθρέφτης» των συναισθημάτων. Συγκεκριμένα, το «δακρυσμένοι μάτι» του διαβάτη αισθητοποιεί τον οίκτο που προκαλεί ο Κρητικός στους περαστικούς.

Δ1.

Συγκρίνοντας τα δύο αποσπάσματα ως προς το περιεχόμενο εντοπίζουμε ομοιότητες και διαφορές.

Ομοιότητες :

1. Επίδραση των δύο γυναικείων μορφών στη φύση
Σολωμός : «Εκοίταζε τ' αστέρια και εκείνα αναγάλλιασαν»
Καρυωτάκης : «ανατριχιάζει η θάλασσα πέρασμά τους»
2. Έλξη των δύο ηρώων από τις μορφές (θαυμασμός)
Σολωμός : «Την κοίταζα εκείνη»
Καρυωτάκης : «με μάτια λιγωμένα»

Διαφορές :

1. Στον Κρητικό η Φεγγαροντυμένη είναι μια γυναικεία μορφή που συνάμα είναι ερωτική και σεμνή. Η εικόνα της παραπέμπει στην εικόνα της Παναγίας. Αντίθετα, στον Καρυωτάκη προβάλλεται η γύμνια και ο ερωτισμός που εκπέμπει η μορφή.
2. Στη Φεγγαροντυμένη έχουν αποδοθεί ποικίλες ερμηνείες και συμβολισμοί, ενώ η μορφή που παρουσιάζεται στο ποίημα του Καρυωτάκη προσδιορίζεται ως νεράιδα.
3. Ο Κρητικός αν και θλίβεται για την εξαφάνιση της Φεγγαροντυμένης, ωστόσο δεν την αναζητά ούτε την ακολουθεί. Αντίθετα, ο ήρωας στο ποίημα του Καρυωτάκη, μαγεμένος από τα κάλλη της νεράιδας βουτά στο κύμα για να την πλησιάσει.